

Татјана Богојевић

Библиотека Матице српске, Нови Сад
tatjanabogojevic71@gmail.com

Прегледни чланак
UDK 023-051:025.5
027.54(497.113)

СТРУЧНОСТ БИБЛОТЕКАРА БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ И ЊИХОВА УЛОГА У ПОСРЕДОВАЊУ ИЗМЕЂУ ИНФОРМАЦИЈА И КОРИСНИКА

Сажетак: Рад говори о библиотекарима који кроз историју, али и данас, имају педагошку и просветитељску улогу, утичу на свест људи и њихово образовање, као и на креирање нових извора знања. Данас се садржаји и подаци презентују на много нових начина, а улога библиотекара остала је битна у свим тим аспектима. Стога је стручно усавршавање основа за квалитетан рад. У Библиотеци Матице српске, библиотекари су и у далекој прошлости били и стручни радници, и педагози, и веома образовани људи. Данас, уз своје кориснике, библиотекари путују кроз прошлост, листајући старе књиге и часописе, проналазе мноштво значајних података и откривају богатство информација од којих ће неки истраживач можда створити нове публикације. У будућности, када публикације буду одштампане, оне неће бити само извори знања већ и извори за писање нових научних радова. Својим присуством, знањем, креативношћу и сугестијама библиотекари не само да нуде информације, већ посредно утичу и на обликовање садржаја текста, као и на утисак истраживача о библиотеци.

Кључне речи: Библиотека Матице српске, личност библиотекара, стручност, читање, информације, креирање нових публикација.

Читање, књиге и библиотекари

Неоспорно је јединство библиотекара, књига и читања. Трајно и смислено повезане су књиге и култура, култура и библиотеке, библиотеке и знање, знање и библиотекар. Неопходна је и важна улога библиотекара у трагању за информацијама и настојању да утиче на просвећивање и образовање других (у прошлости, у садашњем тренутку, а свакако ће то остати и у будућности), упркос променама које носи ново доба.

О важности књиге писало се и говорило од давнина било да књига доноси добро (попут естетског ужитка или једноставног опуштања, интересантних информација иважних истраживања), било да су многи настрадали управо због читања и љубави према књизи (попут, рецимо, Андрићевог Ђамила). Данас су образовани људи свесни њене важности, а потреба за књигом све је већа. Постоје бројне теорије о томе како је неправедно и нехумано књигу крити од других, о чему се писало на интересантан и духовит начин, али евидентно је да књига утиче на то да сачувамо своје корене, да опстанемо и да трајемо. „Књига је идеално средство за пренос идеја, средство које је прославило реч обезбеђујући јој трајност, преносивост, свеприсутност. Књиге су највернији чувари идентитета, простор рефлексije и мудрости, темељ за учење и разумевање света око нас. Искуство читања књига доводи нас до властитих корена и осветљава најскривеније тајне људске егзистенције.”¹ Васа Стајић, размишљајући о важности књиге, наводио је да су „у књизи љуто проклињани они који би књигу затајили, отуд је књига чак и у тестамент уношена”². Без обзира на то какве књиге и библиотеке постоје, разнолики су људи који у библиотеке одлазе, разнолике су књиге које траже, али је заједничко да свако у књизи трага за нечим „својим”. И управо ту долазимо до тренутка у којем су библиотекар и његова улога, као и професионалност, веома важни.

Не можемо а да не приметимо како непрекидан и убрзан развој мења и токове рада библиотека. На први поглед промене изгледају изузетно крупне, мада суштинска улога остаје иста. Уз традицију која се поштује, библиотекари уносе савремене токове и нове начине рада, остајући доследни свом позиву и крајњој сврси – да помогну другима. Од уређених збирки књига намењених јавном коришћењу, када су се препоручивале књиге за читање, библиотеке данашњице пружају помоћ корисницима у научноистраживачком и стручном раду, па чак и у креирању нових публикација. Професионално усавршавање и потреба за знањем данас је евидентна код сваког озбиљнијег библиотекара. Књига (штампана или дигитална) остаје основно средство преношења информација, а свака нова публикација која настаје, захваљујући нечијем раду у библиотеци, представља извор за неки будући истраживачки рад. Научни рад данас полази од библиографије, а

¹ Жељко Вучковић. „Похвала чуварима идентитета”. *Књига и реч – храна духа: зборник радова са сјучној скуја одржаној у манастиру Велика Ремета 11. јуна 2013. године* (Ириг: Српска читаоница; Велика Ремета: Манастир Велика Ремета, 2013), 5.

² Васа Стајић. *Књига и читање* (Нови Сад: Матица српска, 1924), 6.

неретко се завршава библиографијом увећаном за једно или више дела, што представља наше право богатство.

Ако зађемо у далеку прошлост, крочимо мало у свет библиотекарства који се одвија у нашој првој и најстаријој националној библиотеци, Библиотеци Матице српске (БМС), открићемо да су њени библиотекари одувек били и стручни радници, и педагози, и људи који заиста доприносе образовању и истраживању. Остали су, свакако, такви и данас.

Историјски преглед

Библиотека Матице српске основана је 1826. у Пешти, али почетак јавног рада везује се за 14. август 1838. када је званично заведено следеће: „Опредељено јест Библиотеку и то јавну МС именујему завести у коју ће сваки најпаче Славјанин буди кога наречија и колена син био свободан приступ имати и књиге читати моћи; потоме налаже се секретару да у сојузу с други М. Чиновника и библиотекара М. Дужности напише и за одобреније предложи.”³ Дакле, потреба за читаоцима и читањем у БМС јавила се веома рано. Међутим, прошло је доста времена док се млади интелектуалци, жељни знања и науке, нису изборили за такав статус.

Прва молба да се отвори читаоница за студенте званично је предата 16. децембра 1841, а одлучено је било да се отвори на Св. Саву. Како то није било урађено, пештански студенти поново су упутили молбу: „Повторително прочитано је прошеније учеће се у овдашњем Всеучилишту младеж српске, која моли, да би јој се дозволило, Библиотеком Содружества ползовати се – на које Содружество ово определително закљученије своје до пришествија високород. гдна Председатеља [Саве Текелије] је оставило било.”⁴ Свака новина у БМС била је усмерена ка томе да се олакша и омогући рад корисницима и библиотекарима. Под руководством Јована Суботића била је стручно уређена (1842–1843), па је њено коришћење постало једноставније. Неколико година касније поново је званично заведен предлог (5. јануара 1846) о отварању читаонице БМС, а „Г. секретар Павловић позваће месног пароха да после божест. службе освештаније воде у великој

³ *Грађа за историју Библиотеке Матице српске. Књ. I, 1830–1864.* Грађу припремили Иванка Веселинов и Лазар Чурчић (Нови Сад: Матица српска, 1964), 8–9.

⁴ Исто, 19.

сали изврши”,⁵ осврнувши се на одлуку донету још под председништвом Саве Текелије (23. јула 1842) да се уреди соба за читаоницу у оквиру Библиотеке. У фусноти истог текста се наводи да је у априлу 1844. Тома Теодоровић предлагао да се читаоница украси сликама, што указује на то да је ипакрадила и да су студенти долазили. Податак да је од марта 1847. читаоница коришћена за састанке пештанских студената ради неговања народности, под надзором библиотекара, говори о још једној значајној улози наше професије. Српска школска омладина из Пеште упутила је захтев за свакодневно коришћење књига Матичине и Текелијине библиотеке. Као разлоге свог захтева (послатог 20. новембра 1857) наводе да се у споменутиим библиотекама налази велико благо неопходно за њихово образовање, као и основни циљ Матице српске – да распростире и развија књижевност. Корене идеје да су библиотеке места где се људи упознају и размењују искуства и знање можемо пронаћи већ у том периоду.

Јован Ђорђевић, секретар Матице српске (1857–1859), осим што је први предложио концепцију националне библиотеке и залагао се да се сакупљају све српске књиге и периодичне публикације, предложио је да се у Текелијануму заснује универзитетска библиотека. Године 1869. Главна скупштина одобрила је пресељење библиотеке Текелијанума у Нови Сад како би се што пре предала јавности, наводећи „од какве су велике потребе сваком књижевнику библиотеке, без којих се тако рећи једва снаћи може...”⁶ Према подацима из 1874. године, из Извештаја о Библиотеци⁷ уочавамо да су дела била пописана по наслову, аутору, преводиоцу (прерадиоцу), години издања, месту издања, формату, празним листовима, странама, сликама, картонима, цртежима итд. што је тадашњим библиотекарима олакшавало рад, а књиге за читање могли су добити чланови Књижевног одељења, чланови Матице српске, књижевници и професори.

Значајан је податак о конкурсу за место библиотекара из 1899. године, јер приказује и радно место библиотекара. Од архивара – регистратора – библиотекара Матице српске тражило се „потпуно знање српског, мађарског и немачког језика и вештина у раду, која је са његовом вишеструком службом у свези. Молиоци с академијским образовањем имају првенство. Ко жели то место тражити ваља да приложи на молбеници својој све нужне

⁵ Исто, 59.

⁶ *Грађа за историју Библиотеке Матице српске. Књ. II/1, 1864–1892.* Грађу припремиле Јелена Николић и Ирина Троицки (Нови Сад: Матица српска, 1965), 77.

⁷ Исто, 109.

исправе и доказе о свршеним наукама, о моралном и политичком владању свом и о способностима за вршење тих дужности”.⁸

Пишући о читању у БМС, Љубица Бошковић наводи интересантне податке који се односе на крај 19. века, када су запослени као узор пословања имали Књижницу Британског музеја у Лондону и Императорску публичну књижницу у Петрограду, знајући да ће тако постати јак просветни фактор и остварити своју културну мисију. Знали су да ће добро уређеном књижницом остварити у целини своју културну мисију ради које је и основана.⁹ Историчар Јован Радонић, библиотекар (1899–1905), написао је Предлог правила о раду БМС и упутио га Управном одбору.¹⁰ У 58 тачака детаљно је описао све предлоге, а у вези са задацима Библиотеке навео да њу могу користити чланови Књижевног одељења и чланови Матице српске како би имали помоћ у научним и литерарним студијама, као и у циљу стицања знања и општег образовања. Осим њих, Књижницу су користили научници са стране и ученици великих и средњих школа. Говорећи о библиотекарицама, сматрао је да су одговорни у сваком смислу, да морају чувати библиотеку од сваке штете (влаге, ватре, инсеката), одржавати је чистом, водити рачуна да публикације имају печат на насловној страни, да књиге од вредности морају да се увезу и да је улаз у Библиотеку допуштен само у пратњи библиотекара. Као дужности библиотекара навео је да мора водити преписку са страним ученим корпорацијама и часописима ради набавке и размене књига, брижљиво проучавати каталоге књижарница и антиквара, водити списак непотпуних дела и журнала, сваког посетиоца уљудно примити и помоћи било проналажењем књига било неким саветом. Постојала је и посебна свеска где би посетиоци бележили коју књигу би желели да библиотекар набави.

Забележено је и да су бугарски ученици, приправници из Ђустендила (њих 30), посетили просторије Матичине Библиотеке 16. (29) маја 1900. са својих 10 наставника.¹¹ Од тог момента, када је то била реткост, до дана-

⁸ Грађа за историју Библиотеке Матице српске. Књ. II/2, 1892–1899. Грађу припремиле Јелена Николић и Ирина Троицки (Нови Сад: Матица српска, 1965), 495.

⁹ Љубица Бошковић. „Читаоци и читање у Библиотеци Матице српске”. *Годишњак Библиотеке Матице српске* (1998), 202.

¹⁰ Правила је написао 11. новембра 1899, а она садрже: 1. Опредељење и задаће Матичине Библиотеке; 2. Руковање Библиотеком; 3. Уређење Библиотеке; 4. Прираштај и умножавање Библиотеке; 5. Јавна употребна Библиотеке. Више о правилима у: *Грађа за историју Библиотеке Матице српске: 1899–1918*, књ. III. Грађу припремиле Стана Ристић и Марија Чурчић (Нови Сад: Матица српска, 1966), 39–46.

¹¹ Исто, 57.

шњег дана, када су посете готово свакодневне, много људи посетило је БМС с намером да се упознају с њеним радом, историјатом и могућностима које пружа. Свакако, библиотекар тиме преузима и улогу предавача, културног радника и кустоса. Војин Срђанов, изабран за библиотекара 1905, па поново 1911, увео је новину да се у извештаје уноси број посетилаца и број особа којима су књиге издате на реверс. Током 1911. већ је 1.800 људи посетило библиотеку, а 1.323 особе позајмиле су 2.486 дела у 4.117 свезака.¹² Тихомир Остојић је 1912. године упутио апел да се скупљају старе новине, књиге, рукописи, документа и све што се тиче Срба. Покушавао је да обезбеди и већи простор за библиотеку, а да од Матичине Библиотеке створи централну установу за научни рад. Како је убрзо дошао рат, све се одложило за касније. Године 1919. библиотекар је постао Трива Милитар, а тек је 1922. Каменко Суботић, говорећи на Великој Скупштини о Библиотеци Матице српске, званично навео да председник Матице српске Радивој Врховац „топлим говором предаје јавну читаоницу јавности и омладини”.¹³

У Уредби донетој 1923. године наводи се да је Библиотека просветна установа која шири образовање и помаже науку, а библиотекар је морао бити човек који је завршио факултет и има стручну спрему. Према статистици из 1927. године у Библиотеку су већ долазили: ученици, наставници, студенти, грађани, учитељи, свештеници, војници, трговци, лечници, занатлије, судије, адвокати, књижевници, трговачки помоћници и разни посетиоци са стране. Они који су били спречени да бораве у просторијама Библиотеке писали су посебне молбе за коришћење књига. Библиотека се преселила 1928. године у нову зграду, задужбину Марије Трандафил, где је у јулу 1930. донета нова уредба којом су Управни и Књижевни одбор желели да донесу ред у Библиотеци. „Утврђено је да је она ‚просветна установа‘ која стоји под управом Књижевог одбора и надзором Књижевног савета, а задатак јој је био да шири народно образовање и општу просвету и да служи у научне сврхе.”¹⁴

Ако погледамо посете Библиотеци почетком и крајем 20. века, закључићемо да су у сталном порасту. Пре готово сто година (1908) Библиотеку је посетило 1.662 особе, а интересовање на почетку школске године било је толико да су број посетилаца морали ограничити, јер је постојала фи-

¹² Исто, 366.

¹³ *Грађа за историју Библиотеке Матице српске. Књ. IV/1, 1918-1931.* Грађу припремиле Вида Земски и Сава Паланчанин (Нови Сад: Матица српска, 1969), 115.

¹⁴ Душан Попов. *Историја Матице српске. Део 4, 1918-1941* (Нови Сад: Матица српска, 2001), 397.

зичка немогућност да се сви приме. Крајем 1911. године БМС је поседовала 12.866 дела, а размена је обављана са 86 друштава.¹⁵ Пред крај 20. века (1998) учланило се 5.637 корисника који су користили 31.135 књига, 5.502 наслова и часописа. Тог момента било је претраживо 585.000 записа у електронском каталогу.¹⁶ Податке о данашњем стању, читав век касније, изнећемо у наредном поглављу.

Улога библиотекара данас

Од момента настанка Интернета, промене у библиотекама постају све видљивије, не само када је реч о посетама, бројним корисницима и начину комуникације, већ и могућностима које нуди. Професија библиотекара постаје све озбиљнија и захтевнија, али пружа прилику за креативност и изражавање наше личности на нов начин. Свакако да је креативност библиотекара немогуће остварити без стварне основе, а то су образовање и стално усавршавање. Да бисмо разумели захтеве и одговорили на изазове струке, усмерени смо ка стицању научних и стручних знања која ће нам омогућити квалитетнији и конструктивнији рад.

Због своје традиције и године настанка, Библиотека Матице српске сврстава се међу најзначајније културне институције српског народа. Иако је најстарија национална и научна библиотека, прва јавна библиотека у Срба,¹⁷ по начину рада данас је савремена и њен рад усклађен је с модерним библиотекама. У моменту када има преко 4.000.000 публикација на српском и још 109 језика, преко милион записа у електронском каталогу, када размењује књиге и часописе са 320 институција у свету и обрађује библиотечку грађу, информисање читалаца и рад са корисницима и даље ставља у први план. Да је то било изузетно важно и у прошлости, видели смо из историјског прегледа изнетог у другом поглављу.

Настављајући традицију чувања дела која се односе на нацију, без обзира где се штампају, БМС омогућава ширем кругу читалаца и истраживача да задовоље своје потребе. Како годинама преузима на себе улогу универзитетске библиотеке, њени корисници су: матуранти, студенти,

¹⁵ Живан Милисавић. *Историја Матице српске. Део III, 1880–1918: на низбрдици* (Нови Сад: Матица српска, 2000), 543.

¹⁶ Љубица Бошковић. „Читаоци и читање у Библиотеци Матице српске”, 208.

¹⁷ За јавност отворена 14. августа 1838, у Нови Сад пресељена 1864. године.

професори, истраживачи из свих области науке, али и бројни страни држављани. Научни материјал који је доступан у БМС готово је несагледив, претраживање је модернизовано, а улога библиотекара захтевнија. Библиотекари данашњег доба: спајају људе и информације, нуде помоћ и онима који се небивају да је траже, утичу на креативност и писменост младих људи сугестијом да користе одређену литературу, претражују за колеге из других градова и проналазе информације за којима трагају и посредно учествују у изради стручних радова. Данас, у сваком тренутку, библиотекари морају да знају где се потребне информације могу пронаћи или се морају досетити ко би то могао да зна. „Вођен максимумом да је знање моћ, човек данашњице је и те како свестан да је знање и новац. Неопходно му је да увек и свуда дође до жељене информације. Помагач у том трагању је библиотека, али савремена и јака библиотека која прати савремене токове и паметно акумулира знање. Библиотека као посредник између информације и корисника има задатак да помаже у процесу доживотног учења, да је ту на дохват руке и отворена за научно-истраживачки рад.”¹⁸

Истражујући употребу савремених медија у промоцији библиотеке кроз анкетање запослених у Библиотеци Матице српске, Драгана Јовановић наводи да су савремени комуникациони модели велика шанса, али и озбиљан изазов за библиотекарe, а да се, најопштије, ти медији могу одредити као средства комуникације базирана на интернету, чиме се стварају нове могућности приступа информацијама. „Повећање видљивости у друштву, а тиме и утицаја библиотека, неопходно је остварити репозиционирањем у савременом, умреженом свету. Тај задатак, у времену нових информацио-них изазова, неминовно налаже примењивање нових медијских парадигми, које нужно морају одговорити на императиве савремених видова комуникације, оличених у интерактивности, непосредности, партиципативности, поштујући притом темељне поставке библиотеке као установе културе, са својом традиционалном улогом и вредностима које заступа.”¹⁹

Од типологије корисника зависи и начин ангажовања библиотекара. Раније су библиотекарe препоручивали својим корисницима интересантне и поучне књиге за читање. Данас они могу утицати на избор литературе

¹⁸ Елизабета Георгиев. „Пепељуге међу књигама: или Библиотека и библиотекарe на услузи његовом величанству кориснику”. *Библиотечке услуге: зборник радова* (Београд: Заједница матичних библиотека Србије, Градска библиотека Суботица, 2008), 180.

¹⁹ Драгана Јовановић, „Употреба савремених медија у промоцији библиотеке: ставови запослених у Библиотеци Матице српске”, *Чийалишње: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства* бр. 29 (новембар 2016): 67–68.

младих људи, на њихово образовање, па и на креирање њихових радова. У зависности од тога да ли нам долазе матуранти, студенти, професори, истраживачи или новинари, ми ћемо понудити различите публикације. „Основна мисија сваке библиотеке, односно сваке библиотечно-информационе јединице или система, јесте да буде што успешнији посредник, медијатор између информационих ресурса и потребе постојећих и потенцијалних корисника. Дугорочни циљ или сврха библиотеке јесте да производи одређене исходе, последице, сврхе, резултате значајне за развој заједнице коју услужује.”²⁰

Теме које се претражују понекад су мање или више захтевне попут: историја хемије у средњем веку, личности и пројекти архитеката, порекло становништва, лепоте Тајвана, етнички идентитет народа итд. Иако нам математика није струка, имали смо захтеве да за потребе матурског рада пронађемо информације о Е броју, где смо морали да истражимо мноштво података (од тога да је творац теореме Ојлер), па је то трагање за Ојлеровим бројем постало прави мали изазов јер смо морали да предложемо публикације које говоре о њему или о великим математичарима (уз претпоставку да ће се и он ту наћи), затим публикације о алгебри, анализи и теорији бројева, а све како бисмо утврдили којој области тема припада. За библиотекара било које струке, нарочито оног који није студирао књижевност, захтевно је и питање где је први пут објављена Дучићева песма „Ave Serbia”. У том случају он мора да прегледа све библиографије, дође до *Сабраних дела Јована Дучића* (након озбиљног трагања, заједно са корисником) и тако можда пронађе податак да се песма налази у *Српским новинама* које су изашле на Крфу 26. јула 1916. године. Све више имамо ситуације у којима универзитетски професори пошаљу своје студенте, уз препоруку да ће им библиотекари у БМС пронаћи сву потребну литературу. У зависности од типа корисника, библиотекар процењује да ли ће га обучити за самосталан рад, дати му озбиљне савете, усмерити га на избор публикација, упутити на електронске књиге, часописе, референсну грађу или на онлајн каталоге. Младим људима, посебно матурантима и дипломцима, помажемо не само да дођу до информација, већ их саветујемо и како да израђују своје семинарске, дипломске и мастер радове, на који начин све могу да наводе литературу и фусноте, како да комбинују кључне речи, упућујући их и на технику научног рада и на стилове цитирања.

²⁰ Жељко Вучковић „Вредновање учинка библиотечких услуга у друштву знања”. *Библиотечке услуге: зборник радова* (Београд: Заједница матичних библиотека Србије, Градска библиотека Суботица, 2008), 13.

Осим информација, корисници имају потребу за фотографисањем, скенирањем и копирањем докумената, па је дигитализација новина која нам омогућава квалитетнији рад. Уколико књига није дигитализована, библиотекар су ти који фотографишу, скенирају и обрађују слике. Преко фејсбука често пласирају важне информације, обавештења о значајним дешавањима, интересантне текстове о знаменитим личностима или догађајима из прошлости. У рубрици „Питајте библиотекара” дају се веома корисне информације, било да корисник пита само из знатижеље, било да трага за озбиљним подацима. Многи наши корисници трагају за необјављеним старим рукописима (необјављена дела појединих аутора, писма), па их упућујемо у Рукописно одељење Матице српске (РОМС) где добијају адекватну помоћ и грађу коју траже.

Својим наступом и начином рада сваки библиотекар промовише своју библиотеку. У њима се чува све људско знање, али су оне данас и места за стварање знања, а библиотекар га преносе несребично и љубазно. У данашње време библиотекар посећују и радионице како би на што бољем нивоу сарађивали са колегама и корисницима, избегли сваку врсту конфликта и непријатних ситуација, одговорили свакоме на прави начин, а све у складу са својом позицијом и професијом која захтева стрпљење, љубазност и поштовање туђих потреба. Како наводи Милена Максимовић, пред библиотекар се постављају све сложенији захтеви у којима особине, знање и квалитет библиотекара све више долазе до изражаја. „Библиотекар мора да разумије садржај документа, психолошке карактеристике процеса повезаних информација, како би могао да пренесе знања читаоцу и да умије да рукује новим технологијама, базама података и удаљеним ресурсима. Комуникација библиотекар – читалац доводи до јачања значаја библиотекара, али и до сложенијег рада и посједовања већих способности. Према томе, треба да постоји јасна визија развоја библиотекарства, као и државна подршка том процесу. Ми нисмо ту због нас нити тренутно, него због свеукупног развоја информација на глобалном нивоу.”²¹

Корисник ће брже пронаћи шта му је потребно ако смо ми брзи и ефикасни. Библиотекар који су посвећени свом послу и мотивисани за рад могу утицати на развијање трајних навика и критичког размишљања код својих корисника, на избор литературе и на њихов однос према библиотеци, а самим тим и на однос према библиотекарској струци. У својој књизи *Јавне библиотеке и службе за младе* Сузан И. Хигинс пише о про-

²¹ Милена Максимовић. *Традиција и промјене у библиотекарству* (Источно Сарајево: Матична библиотека, 2016), 86.

фесионалности библиотекара, наводећи речи свештеника Тимоти Хила, бившег директора Њујоршке јавне библиотеке, који каже да најзначајнија вредност сваке библиотеке одлази увече кући: „Библиотечко особље је највећа вредност библиотеке, јер библиотеке постоје због корисника.”²² У том контексту он библиотеке посматра као покретачке силе културе.

У односу на прошлост, промене рада библиотекара су више него евидентне, а коришћење услуга, развој технологије, број чланова и њихови различити захтеви у сталном су порасту. Ако погледамо претходну годину, број посета и упис читалаца, књиге и часописе које су наши корисници користили и тип корисника који посећују БМС, табеларни приказ изгледа овако:

*Табела 1: Упис читалаца у Библиотеку
Мајнице српске у 2016. години*

Студенти	1971
Постдипломски студенти	311
Запослени	258
Средњошколци	173
Организационе јединице библиотеке	124
Незапослени	99
Запослени на Универзитету	82
Пензионери	72
Страни држављани	37
Ванредни студенти	28
Запослени у БМС	10
Слободне професије	4
Самосталне занатлије	2
Правна лица	1
Војници	1
Други	0
Укупно	3.065

²² Sjuzan I. Higgins. *Javne biblioteke i službe za mlade* (Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 2009), 93.

Табела 2: Статистика поседа према категоријама чланова
(по месецима) у 2016. години

Месец у години	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Студенти	2.478	2.595	3.021	1.814	2.192	2.703	848
Постдипломски студенти	292	410	465	369	334	363	205
Запослени	195	248	289	200	164	165	109
Средњошколци	91	53	34	48	90	99	3
Незапослени	154	152	172	150	123	147	79
Запослени на Универзитету	35	45	34	38	43	20	19
Пензионери	40	65	72	44	40	23	26
Слободне професије	3	9	3	6	7	7	5
Ванредни студенти	17	16	5	16	1	12	14
Запослени у БМС	1	5	2	2	1	0	0
Почасни чланови	23	43	33	28	22	18	20
Страни држављани	15	18	25	12	20	20	9
Самосталне занатлије	0	1	0	0	0	0	0
Правна лица	0	0	0	2	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0	0
Укупно	3.344	3.660	4.155	2.729	3.037	3.577	1.337

Месец у години	8.	9.	10.	11.	12.	Укупно
Студенти	1.888	2.684	1.362	2.086	2.185	25.856
Постдипломски студенти	290	312	241	316	281	3878
Запослени	116	182	215	251	242	2376
Средњошколци	1	32	24	44	37	556
Незапослени	79	180	132	123	100	1591
Запослени на Универзитету	21	22	19	30	26	352
Пензионери	32	37	39	70	77	565
Слободне професије	0	1	7	6	3	57
Ванредни студенти	10	35	44	36	28	234
Запослени у БМС	3	1	1	0	3	19
Почасни чланови	16	11	10	11	6	241
Страни држављани	9	36	22	17	14	217
Самосталне занатлије	0	0	0	0	0	1
Правна лица	0	0	0	0	0	2
Други	0	0	0	0	0	0
Укупно	2.465	3.533	2.116	2.990	3.002	35.945

Закључак

Библиотеке су сведочанства односа према књигама, али и према људима. Дobar библиотекар би требало да зна своју струку, да стално чита (уколико даје савете), да буде детектив и истраживач, добар педагог и психолог, а изнад свега ерудита. Битно је да открије шта привлачи кориснике, какве су њихове потребе и културне вредности и на основу тога им понуди нове садржаје. Као библиотекар модерног доба често се питамо колико наша стручност, однос са корисником, комуникација и начин опхођења утичу на сам процес истраживања грађе, да ли обликујемо нечију свест, дајући савете о томе коју литературу да изабере и да ли ће корисник након тих сугестија написати дело на основу кога ће се обликовати нечија свест.

Не размишљамо превише о томе да ли наша реч заиста вреди и шта све можемо урадити са тим речима. Ми трагамо и нудимо. Сваки нови податак који пронађемоиспуњава нас задовољством. Уколико пронађемо књигу која ће проширити нечије знање, допринети да се објави нешто ново, свакако ће и нас обогатити. Књижевност је свет за себе, књижевна критика такође. Ако се подсетимо цитата о књизи као „темељу за учење и разумевање света око нас”, можемо са сигурношћу констатовати да су књиге у библиотекама заиста темељ за усмеравање корисника, стицање нових знања на основу којих ће се даље ширити знање, али и за писање публикација. Не чуди чињеница да је писање понекад деловало као свети чин, како се наводи у *Гозби угледника*, јер „на исцртаном пергаменту или таблици са урезима путовале су, изнад простора и времена, речи, повести, заповести. Моћ памћења и памћење моћи. Достојно спомена”.²³

Да ли су образовани и посвећени библиотекар допринели да библиотеке буду изузетна места прошлости, садашњости и будућности? Свакако да јесу. Кроз прошлост у сваком тренутку путујемо кроз старе књиге и часописе, новине и проспекте. У садашњем тренутку откривамо богатство информација које ће неко преобликовати у књиге. Књиге које ће се користити у будућности. И тако у круг!

²³ Konstantino Bertolo. *Gozba uglednika: o čitanju i kritici* (Beograd: Službeni glasnik, 2010), 9.

Литература:

1. Bertolo, Konstantino. *Gozba uglednika: o čitanju i kritici*. Beograd: Službeni glasnik, 2010.
2. Bošković, Ljubica. „Čitaoci i čitanje u Biblioteci Matice srpske”. *Godišnjak Biblioteke Matice srpske*, 1998. (na ćirilici)
3. Georgiev, Elizabeta. „Pepeljuge među knjigama: ili Biblioteka i bibliotekari na usluzi njegovom veličanstvu korisniku”. *Bibliotečke usluge: zbornik radova*. Beograd: Zajednica matičnih biblioteka Srbije, Gradska biblioteka Subotica, 2008.
4. *Građa za istoriju Biblioteke Matice srpska. Knj. I, 1830-1864*. Građu pripremi I Ivanka Veselinov i Lazar Ćirić. Novi Sad: Matica srpska, 1964. (na ćirilici)
5. *Građa za istoriju Biblioteke Matice srpska. Knj. II/1, 1892-1899*. Građu pripremile Jelena Nikolić i Irina Troicki. Novi Sad: Matica srpska, 1965. (na ćirilici)
6. *Građa za istoriju Biblioteke Matice srpska. Knj. II/2, 1892-1899*. Građu pripremile Jelena Nikolić i Irina Troicki. Novi Sad: Matica srpska, 1965. (na ćirilici)
7. *Građa za istoriju Biblioteke Matice srpska. Knj. III, 1899-1918*. Građu pripremile Stana Ristić i Marija Ćurčić. Novi Sad: Matica srpska, 1966. (na ćirilici)
8. *Građa za istoriju Biblioteke Matice srpska. Knj. IV/1, 1918-1931*. Građu pripremile Vida Zeremski i Sava Palančanin. Novi Sad: Matica srpska, 1969. (na ćirilici)
9. Higin, Sjuzan I. *Javne biblioteke i službe za mlade*. Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 2009.
10. Jovanović, Dragana. „Upotreba savremenih medija u promociji biblioteke: stavovi zaposlenih u Biblioteci Matice srpske”. *Čitalište: naučni časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva*, br. 29 (novembar 2016): 67-74. (na ćirilici)
11. Maksimović, Milena. *Tradicija i promjene u bibliotekarstvu*. Istočno Sarajevo: Matična biblioteka, 2016. (na ćirilici)
12. Milisavac, Živan. *Istorija Matice srpska*. Deo 3, 1880-1918: na nizbrdici. Novi Sad: Matica srpska, 2000. (na ćirilici)
13. Popov, Dušan. *Istorija Matice srpska*. Deo 4, 1918-1941. Novi Sad: Matica srpska, 2001. (na ćirilici)
14. Stajić, Vasa. *Knjiga i čitanje*. Novi Sad: Matica srpska, 1924. (na ćirilici)
15. Vučković, Željko. „Pohvala čuvarima identiteta”. *Knjiga i reč – hrana duha : zbornik radova sa stručnog skupa održanog u manastiru Velika Remeta 11. juna 2013. godine*. Irig: Srpska čitaonica; Velika Remeta: Manastir Velika Remeta, 2013. (na ćirilici)
16. Vučković, Željko. „Vrednovanje učinka bibliotečkih usluga u društvu znanja”. *Bibliotečke usluge: zbornik radova*. Beograd: Zajednica matičnih biblioteka Srbije; Subotica: Gradska biblioteka, 2008. (na ćirilici)

Tatjana Bogojević

Matica Srpska Library, Novi Sad

tatjanabogojevic71@gmail.com

THE ROLE OF A LIBRARY AND A LIBRARIAN IN MEDIATION BETWEEN INFORMATION AND USERS

Abstract: Throughout the history as well as today, librarians have educational and enlightening role, influencing the people's mind and their education, but also creating new sources of knowledge. Today, information and data can be presented in many new ways, and the role of librarians is essential in all these aspects. Because of that, professional training is a base for quality work in libraries. In the Matica Srpska Library, librarians have always been true professionals, as well as good educators, and sincerely helpful. Librarians travel with users through the past, leafing through old books and magazines, finding a lot of important facts and discovering a wealth of information, which can be used for creation of new publications. In the future – when these publications are published – they will be a new source of information for a new user. This article shows that by their presence, knowledge, creativity and suggestions librarians indirectly influence the creation of new publications, and that any information users receive in a library can affect not only the form and content of their texts, but also their impression of the library.

Keywords: personality, librarian, expertise, reading, information, creation of new publications

Примљено: 13. марта 2017.

Прихваћено: 4. маја 2017.